

<https://doi.org/10.28925/2664-2069.2021.213>

УДК: 796.01:159.9

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА МІСЦЕ ЖІНОЧОГО БОКСУ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ

Молочко Анастасія^{1(ABCD)}, Височіна Надія^{2(ABCDEF)}

¹ Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна

² Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського,
м. Київ, Україна

Внесок автора:

A — концепція та дизайн дослідження; B — збір даних;
C — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
E — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. У статті розглядаються історичні передумови становлення жіночого спорту в сучасній системі міжнародного спортивного руху. Проаналізовано важливі історичні події та ключові фактори, які визначили розвиток жіночого спорту в світі і в Україні. Вказується на тривале негативне відношення провідних міжнародних спортивних організацій та громадськості до ідеї розвитку та популяризації жіночого боксу, включення цих змагань до програми Олімпійський ігор сучасності.

Мета дослідження: визначити історичні передумови формування та місце жіночого боксу в сучасних умовах міжнародного спортивного руху.

Матеріал і методи дослідження: аналіз літературних джерел та Всесвітньої мережі Інтернет, опитування експертів, педагогічне спостереження, контент-аналіз, методи математичної статистики. Дослідження базується на аналізі літературних джерел, архівних матеріалів а також думок експертів, щодо проблем становлення і розвитку жіночого боксу в світі та в Україні.

Результати. Представлено динаміку кількості спортсменів та країн-учасниць на міжнародних змаганнях з жіночого боксу, тенденція до збільшення кількості вагових категорій в жіночих змаганнях з боксу на Олімпійських іграх. Проаналізовано важливі проблеми, які сьогодні виникають під час багаторічної підготовки жінок-боксерів та охарактеризовано ключові відмінності структури їх змагальної діяльності у порівнянні із чоловіками. Вказується на необхідність наукового обґрунтування та розробки концептуальної моделі розвитку жіночого спорту за сучасних умов міжнародного спортивного руху.

Ключові слова: міжнародний спортивний рух, жіночий бокс, система спортивних змагань, змагальна діяльність, спортивна підготовка.

HISTORICAL PRECONDITIONS FOR THE FORMATION AND PLACE OF FEMALE BOXING IN THE MODERN SYSTEM OF THE INTERNATIONAL SPORTS MOVEMENT

Molochko Anastasiia¹, Vysochina Nadiia²

¹ National University of Ukraine on Physical Education and Sports,
Kyiv, Ukraine

² National defense university of Ukraine named after Ivan Cherniakhovkyi,
Kyiv, Ukraine

Abstract

Introduction. The article examines the historical preconditions for the formation of female sports in the modern system of the international sports movement. Important historical events are analyzed and the key factors that have determined the development of female sports in the world and in Ukraine are identified.

Aim is to determine the historical preconditions of formation and the place of female boxing in the modern conditions of the international sports movement.

Material and methods: analysis of literature sources and Internet sites, expert surveys, pedagogical observation, content analysis, methods of mathematical statistics. The study is based on the analysis of literature sources, archival materials and opinions of experts on the problems of formation and development of female boxing in the world and in Ukraine.

Results. It points to the long-term negative attitude of leading international sports organizations and the public to the idea of developing and popularizing female boxing, including these competitions in the program of the Olympic Games of our time. The dynamics of an increase in the number of athletes and participating countries in international competitions in female boxing, a tendency to an increase in the number of weight categories in female boxing competitions at the Olympic Games are presented. The important problems that arise today in the process of female boxers' training are analyzed and the key differences in the structure of their competitive activity in comparison with men are characterized. It is indicated that there is no need for scientific substantiation and development of a conceptual model for the development of female sports in the modern conditions of the international sports movement.

Key words: international sports movement, female boxing, the system of sports competitions, competitive activity, sports training.

Вступ

Характерною особливістю сучасного спорту є прагнення жінок змагатися на рівні із чоловіками в усіх дисциплінах програм змагань, включаючи програму Олімпійських

ігор. Це прагнення проявляється в систематичному розширенні жіночої частини програми Олімпійських ігор, зростанні кількісного складу жінок, учасників змагань і обґрунтовано темпами збільшення національних та світових

рекордів, які були показані жінками в різних видах спорту [13, 15, 17].

Однією із найбільш гострих проблем розвитку жіночого спорту є розвиток та збільшення кількості змагань в тих видах спорту, які традиційно вважаються чоловічими (бокс, боротьба, важка атлетика та ін.).

Останнім часом жіночий бокс став своєрідним викликом, квінтесенцією боротьби жінок за власні права та свободи. Мабуть жоден інший жіночий вид спорту не зустрів на шляху свого становлення та розвитку такого принципового спротиву з боку міжнародних спортивних організацій та громадськості.

Бокс історично вважався сферою прояву справжніх чоловічих якостей характеру та рис поведінки, уявлення про які формувалися протягом тисячоліть становлення людської цивілізації (мужності, хоробрості, непоступливості, агресивності тощо).

Прагнення жінок займатися цим суто «чоловічим» видом спорту, тривалий час визивало подив та зневагу у більшості людей [24, 25].

Ця загальна тенденція розвитку жіночого спорту сучасності висуває ряд актуальних науково-педагогічних, медико-біологічних та соціальних проблем.

Рівень сучасних знань не встигає за рішучим та стійким прагненням жінок займатися все новими видами спорту та покращувати свої спортивні досягнення в них [11, 13, 14, 17].

На думку фахівців [3, 6, 10, 16], сучасні знання щодо специфічних особливостей жіночого організму і

його реакцій на екстремальні тренувальні та змагальні навантаження, які є характерними для окремих видів спорту, методики підготовки провідних спортсменок світу при встановленні ними видатних рекордних досягнень, є досить скромними, скоріш гіпотетичними, ніж справді глибоко науковими.

Відомо, що чоловічі види змагань культивувалися протягом багатьох століть, охоплюючи різні континенти та країни. Саме в чоловічих видах змагань склалася система селекції та підготовки видатних спортсменів.

На початок ХХ ст., він знаходився на більш високій сходинці свого історичного розвитку, коли жінки тільки отримали можливість прийняти участь в деяких видах спортивних змагань на Олімпійських іграх [6].

Накопичені в чоловічому спорті теоретико-методичні знання щодо організації та методики спортивної підготовки, безумовно, допомогли жінкам швидкими темпами оволодіти традиційно чоловічими видами спорту та демонструвати більш високі, ніж у чоловіків, темпи зростання спортивних результатів на протязі значного періоду ХХ ст.

Історія розвитку жіночого спорту в системі міжнародного спортивного руху представляла собою достатньо складний процес. Жінки змушені були долати різні соціальні та інші стереотипи в суспільній свідомості, а також перепони з боку тих, хто визначав основоположні позиції в цих питаннях у світі спорту загалом, та олімпійському русі, зокрема [1].

Процес інтеграції жінок в

міжнародний фізкультурно-спортивний та олімпійський рух був тривалим та складним.

Спортсменки змагалися в небагатьох суто «жіночих» видах за рамками офіційної олімпійської програми. Обмежений контингент учасниць повністю відображав тенденції гендерної диференціації того історичного періоду.

Актуальним у зв'язку з цим, на наш погляд, є дослідження історичних передумов становлення жіночих видів змагань та встановлення ключових факторів, що обумовили стрімке зростання кількості жіночих змагань в програмі Олімпійських ігор наприкінці ХХ початку ХХІ ст.

Мета роботи

Мета дослідження – визначити історичні передумови формування та місце жіночого боксу в сучасних умовах міжнародного спортивного руху.

Матеріали та методи дослідження

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та всесвітньої мережі Інтернет, опитування експертів, педагогічне спостереження, контент-аналіз, методи математичної статистики.

Дослідження базується на аналізі літературних джерел, архівних матеріалів а також думок експертів, щодо проблем становлення і розвитку жіночого боксу в світі та в Україні. Були проаналізовані наукові статті, статистичні довідки та інші методичні документи, в яких розглядаються актуальні проблеми підготовки жінок-боксерів.

Результати досліджень та їх обговорення

Відродження Олімпійських ігор сучасності та утворення міжнародної олімпійської системи в кінці ХІХ на початку ХХ ст. стало ключовою подією яка багато в чому визначила подальший розвиток фізичної культури та функціонування всього міжнародного фізкультурно-спортивного руху [2].

Враховуючи тенденції того періоду часу, які були пов'язані з активною боротьбою жінок за свої права, цілком логічним виглядало прагнення жінок стати повноцінними учасниками олімпійських змагань та брати участь в управлінні розвитком міжнародного спортивного руху на рівні з чоловіками. Категорично проти такої ініціативи виступали засновники сучасного олімпійського руху П'єр де Кубертен та його найближчі соратники [11, 19].

МОК послідовно блокував спроби потрапляння жінок на Ігри. На сесії МОК в 1920 році в Антверпені, тодішній президент та засновник сучасного олімпійського руху П'єр де Кубертен категорично виступав проти участі жінок в Олімпійських іграх. Але вже в 1924 році в Парижі, був менш категоричним, оскільки вже змирився з участю жінок у вже наявних змаганнях, проте наполягав на тому, щоби вони не вважались офіційними [7]. Склад незначної групи учасниць Олімпійських ігор в цей період, повністю відображав тенденції гендерної, класової та расової диференціації [10].

Сьогодні така принципова

позиція засновників сучасного олімпійського руху, щодо участі жінок в спортивних змаганнях здається дивною і несправедливою. Однак, на наш погляд, потрібно більш детально розглянути цю проблему та проаналізувати всі можливі чинники, які в той період часу визначили ставлення чоловічого авангарду міжнародного спортивного руху до жіночої проблематики.

Практично у всіх науково-методичних працях, які присвячені проблемі участі жінок в програмі Олімпійських ігор сучасності, вказується на той факт, що відсторонив жінок від участі в змаганнях, керівництво МОК намагалось зберегти традиції Стародавньої Греції, де жінки не мали право приймати участь в подібних спортивних заходах.

Однак при цьому, мало хто згадує добре відомий факт, про те, що в Стародавній Греції в олімпійських змаганнях виступали оголені атлети. Присутність, а тим більше участь жінок у таких змаганнях була практично неможливою. Не гендерна дискримінація, а особливості проведення олімпійських змагань в Стародавній Греції могли стати справжнім чинником, який унеможлилював участь жінок в Олімпійських іграх того часу.

Добре відомі факти із життя стародавніх греків, в яких згадується про виключну цінність занять фізичними вправами та загартуванню організму як хлопчаків так і дівчат. Жінки грецького поліса Спарти взагалі на рівні із чоловіками займалися різноманітними видами рухової діяльності, в тому числі і

військово-прикладної направленості, та могли брати участь у веденні військових дій [18].

Скоріш за все, ці стародавні традиції, щодо не допуску жінок до олімпійських змагань, були використані у якості зручного об'єктивного прикриття справжніх причин, які гальмували процес залучення жінок до змагань сучасних Олімпійських ігор.

Непотрібно також забувати, що кінець ХІХ та початок ХХ ст. - це період, який характеризувався значним впливом аристократії на розвиток держави та суспільну думку (особливо в країнах Європи). Засновники сучасного міжнародного олімпійського руху за своїм походженням належали до аристократичних сімей і мали відповідні дворянські титули (барони, маркізи, графи тощо).

Саме представники аристократії формували норми та правила поведінки у житті суспільства (етикет), порушення якого вважалося дурним тоном. Світоглядні погляди англійського суспільства вікторіанської епохи сформували чіткий образ чоловіка – джентльмена, який мав благородне походження та повинен був керуватися у своєму житті певними принципами та правилами поведінки, в тому числі і по відношенню до жінки.

Тому й не складно зрозуміти відношення та категоричну позицію П'єра де Кубертена і його послідовників щодо до участі жінок у спортивних змаганнях. Вочевидь, вони вважали, що таким чином турбуються про моральний імідж жінок та їх здоров'я.

Монополія чоловіків на

прийняття стратегічних рішень щодо подальшого розвитку міжнародного олімпійського руху багато в чому і визначила ті труднощі, з якими зіштовхнулися жінки у боротьбі за своє право приймати участь в Олімпійських іграх.

Як вказує в своїх дослідженнях С. Н. Бубка [1], з моменту створення МОК в 1894 році і до 80-років ХХ с. – в його складі (при президентах Дімітріосі Вікеласі, Пе'рі де Кубертені, Анрі де Байе-Латурі, Юханнесі Зігфріді Едстрімі, Ейворі Брендеджі та Майклі Морісі Кілланіні) не було жінок. І лише сьомий президент МОК Хуан Антоніо Самаранч, який прийшов до керівництва в 1980 р., здійснив конкретні дії, спрямовані на усунення дискримінації жінок в цьому питанні, – і вони з'явилися в складі МОК.

І хоча останніми роками відбулися позитивні зміни у напрямку збільшення кількості жінок у складі МОК, тим не менш, представництво жінок у вищому керівному органі міжнародного олімпійського руху все ще навряд чи можна назвати достатнім.

Одним із найбільш складних етапів становлення жіночого спорту вважається період 20-х років ХХ с.

В історії жіночого спортивного руху цей період часу став тим рубежем, коли протистояння з міжнародними спортивними організаціями досягло критичної точки [7, 10].

В 1922 р. в Парижі новостворена Міжнародна жіноча спортивна федерація (FSFI) організувала власні альтернативні Жіночі олімпійські

ігри. Назва згодом була замінена на Всесвітні жіночі ігри, так як МОК заявив свої права на ексклюзивне використання терміну «олімпійські».

Всесвітні жіночі ігри мали своє продовження в 1926 р. в Готтенбурзі в Швеції, в них прийняло участь десять країн, потім в Празі в 1930 р. (17 країн). Останні, VI Ігри проводилися в Лондоні в 1934 р. (19 країн). Змагання мали несподівано великий успіх та вразили сучасників своєю масштабністю. Планувалось також проведення Всесвітніх жіночих ігор в 1938 р. в Австрії, однак вони так і не відбулися через початок нацистської агресії [10].

Після проведення Всесвітніх жіночих ігор ігнорувати у подальшому жіночий спорт було неможливим. Справа дійшла до того, що спираючись на жіночі клуби, а також враховуючи результати успішного проведення національних першостей та «жіночих олімпіад», президент FSFI Еліс Мілл'є звернулася до МОК (1935 р.) із меморандумом, в якому просила виключити жіночі змагання із програми Олімпійських ігор. При цьому вона посилювалась на те, що проведення жіночих змагань є виключним завданням FSFI. Потрібно віддати належне МОК, який зміг з дипломатичною вишуканістю згорнути ці акцію, яка до речі отримала широку підтримку в засобах масової інформації [8].

Цілком вірогідно, що керівництво МОК зрозуміло, що попри всі негаразди та проблеми, які були пов'язані з участю жінок в олімпійських змаганнях, цей напрям спортивної діяльності вже став частиною сучасної олімпійської

історії та повинен розвиватися в єдиній олімпійській родині.

У подальшому чисельність жіночих змагань у програмі Олімпійських ігор продовжувала постійно збільшуватись. Останніми роками керівництво МОК постійно ставить питання щодо неможливості подальшого розширення програми Ігор Олімпіад, визначивши при цьому граничні цифри – 300 видів змагань, та не набагато більше ніж 10 тис. учасників.

Ця політика стримування тенденції розширення олімпійської програми принесла результати. Однак при цьому, жіноча частина програми продовжувалась збільшуватися. В період з 2000 по 2016 р. вона збільшилася на одинадцять видів змагань – в тому числі і за рахунок скорочення змагань серед чоловіків [11].

На сесії МОК, яка відбулася в грудні 2014 р., розглядалася стратегія подальшого розвитку олімпійського спорту. Було прийнято рішення обмежити програму Ігор Олімпіад 310 видами змагань та 10500 спортсменами та порівняти кількість видів змагань серед чоловіків та жінок.

Багато хто з представників жіночих організацій вважають це остаточною перемогою у боротьбі за рівноправ'я жінок у спорті. Засновники феміністського руху навіть і мріяти не могли про те, що в таких, «виключно чоловічих» видах спорту як важка атлетика, бокс та боротьба, на Олімпійських іграх будуть змагатися жінки [11].

Однак існує й інша думка, деякі спеціалісти бачать у подібному вирівнюванні жіночих та чоловічих

змагань не прагнення до соціальної та гендерної справедливості, а комерційні та кон'юнктурні інтереси окремих організацій та особистостей, які пов'язані із можливістю впливати на завоювання олімпійських нагород та підсумковий неофіційний медальний залік країн за результатами Ігор.

Такої точки зору, наприклад, притримується В. М. Платонов [11], який критично оцінює політику МОК щодо розширення спортивних змагань серед жінок, особливо в тих видах, які традиційно вважалися чоловічими. Це, на думку автора, може призвести до свідомої маніпуляції чисельності жінок та чоловіків у складі національної збірної країни з метою пріоритетного розподілу кадрового та фінансового потенціалу для завоювання нагород в тих видах спорту, де конкуренція серед спортсменів найменша.

Добре відомо, що в жіночих змаганнях, особливо на перших етапах становлення, ця конкуренція була значно меншою, ніж у чоловіків.

Стрімке збільшення кількості спортсменок на Олімпійських іграх та їх участь у «традиційно чоловічих» видах змагань, стали причиною виникнення ряду фундаментальних проблем, які пов'язані із методикою підготовки жінок та перенесеннями ними великих фізичних навантажень.

Все частіше постає питання щодо доцільності використання підходів, які використовуються в навчально-тренувальному процесі чоловіків для роботи із жінками.

Фахівці з проблем жіночого спорту вказують, що просте копіювання методики підготовки

чоловіків не відповідає медико-біологічним та психологічним особливостям організму жінки [6, 26].

Важливим питанням теорії та практики, у зв'язку з цим, є вивчення та систематизація проблем, які пов'язаних із спортивною підготовкою жінок, особливо в тих видах спорту, які історично вважалися «чоловічими» (бокс, боротьба та ін.) та пошук ефективних шляхів для оптимізації процесу спортивної підготовки і участі у змаганнях з метою збереження здоров'я жінок та забезпечення їм необхідних умов для рівного розвитку і права займатися бажаною спортивною діяльністю.

Становлення жіночого боксу в світі відбувалося в складних та несприятливих умовах. Лише наприкінці XIX – початку XX ст., жіночий бокс отримує широке розповсюдження в США та інших країнах світу.

Одним із напрямків діяльності руху суфражисток були прізиви до жінок займатися боксом заради зміцнення здоров'я та оволодіння навичками самооборони.

Як вважає В. В. Лисицин [9] на той період часу в суспільстві склалися дві протилежні тенденції, які вплинули на подальший розвиток жіночого боксу.

Перша з них – це емансипація жінок, яка призвела до того, що жінки почали займатися багатьма чоловічими справами, у тому числі і видами спорту, які традиційно вважалися чоловічими.

Друга – гуманізація західного суспільства та його життєвих цінностей. Жіночий бокс став розглядатися як жорстокий та

шкідливий вид діяльності для здоров'я жінки, її репродуктивної функції. Скоріш за все, друга тенденція й отримала перевагу, що вплинуло на весь подальший шлях розвитку жіночого боксу.

На початку XX ст. розпочинається олімпійський етап розвитку жіночого боксу. В 1904 р. чоловічий та жіночий бокс були представлені на Олімпійських іграх в Сент-Луїсі (США) у якості показових змагань. У підсумку чоловічий бокс став олімпійським видом спорту, а жіночий – більше ніж на століття випав із сфери інтересів керівництва міжнародного олімпійського руху [27].

Після закінчення першої Світової війни лікарі та соціальні працівники активно виступали проти участі жінок в боксі. Разом із іншими видами спортивних єдиноборств, які також характеризувалися у якості шкідливих для жіночого здоров'я, бокс визивав різкий опір та тотальне несприйняття.

Ця думка ґрунтувалася на тому, що заняття такого змісту роблять жінок мускульними, а значить – потворними. Побоювались, що сильні удари можуть спричинити розвиток онкологічних захворювань та визвати інші проблеми для внутрішніх жіночих органів і молочних залоз, і таким чином вплинути на здатність жінок народжувати та вигодовувати дітей [9].

На думку С. Ф. Гасанової [4] фактично до 1990-х років жіночий бокс перебував у тривалій «сплячці», і лише в кінці 90-х років він отримав реальне визнання та почав стрімко розвиватися.

Цьому передувало затяжний етап відстоювання своїх прав жінками

у судових інстанціях. Активну позицію займали в цьому питанні професійні спортсменки в США.

Можливо враховуючі ці події, у 1994 році АІВА (міжнародна асоціація аматорського боксу), скасовує заборону на участь жінок в змаганнях з аматорського боксу.

На активний розвиток жіночого боксу в цей період часу, також могли вплинути й процеси лібералізації в олімпійському спорті. На відміну від своїх попередників, сьомий президент МОК Хуан-Антоніо Самаранч, притримувався більш демократичних поглядів та здійснив ряд серйозних реформаторських дій, які повністю змінили вектор розвитку програми Олімпійських ігор. Саме завдяки діяльності Х. А. Самаранча до участі в Олімпійських іграх були допущені професійні спортсмени і значно збільшилася кількість жіночих змагань та жінок на олімпійській арені.

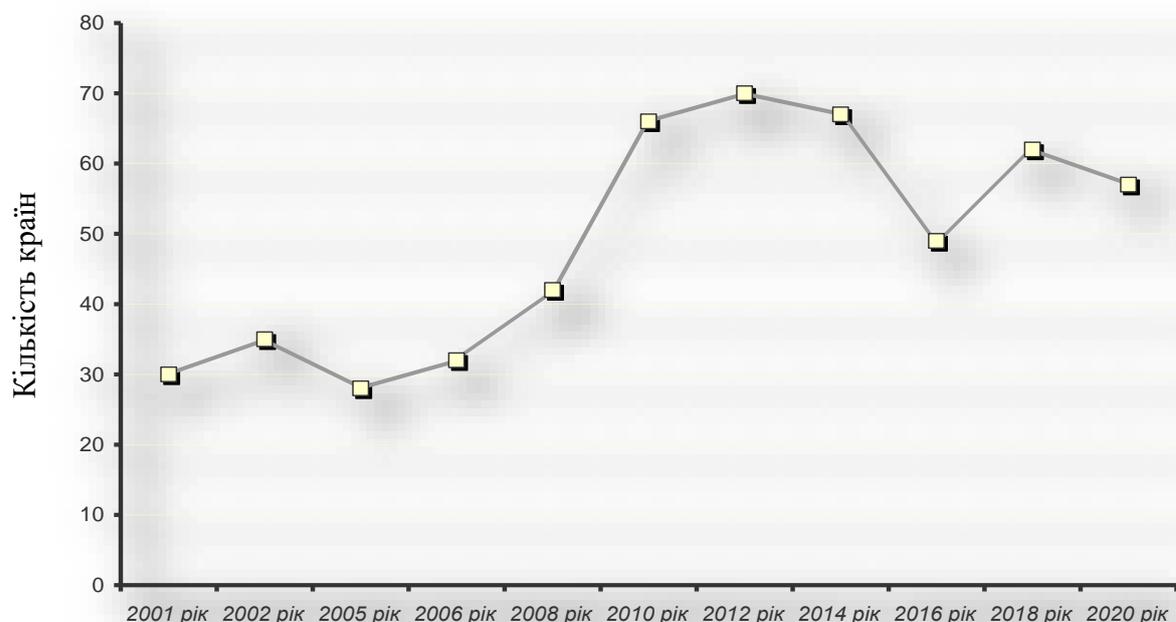
Визнання АІВА жіночого боксу

стало пусковим механізмом легалізації цього виду спорту серед жінок в різних країнах світу та формуванню системи міжнародних та національних змагань різного рівня [21–23].

В 1997 році в США проводиться перший національний чемпіонат серед жінок. В 1999 році АІВА затверджує перший Кубок європейських чемпіонів серед жінок.

В 2001 році в США (штат Пенсільванія), проходить перший чемпіонат світу з боксу серед жінок в якому взяли участь представниці більше ніж тридцяти країн. При цьому, можна спостерігати тенденцію до збільшення числа країн-учасників та спортсменів на цих змаганнях (рисунк 1-2).

В 2009 році МОК проголосував за зняття заборони на жіночий бокс і включив змагання з жіночого боксу в трьох вагових категоріях в програму Олімпійських ігор 2012 року в Лондоні.

Рисунк 1. Кількість країн-учасників жіночого чемпіонату світу з боксу в період з 2001 по 2020 роки

До Олімпійських ігор в Лондоні в 2012 році, бокс залишався єдиним літнім видом спорту без жіночих дисциплін [23]. На цих Іграх жінкам було дозволено змагатися в трьох вагових категоріях: до 51 кг (найлегша вага), до 60 кг (легка вага) та до 75 кг (середня вага). Змагання в чоловічих дисциплінах проходили в десяти вагових категоріях.

На Олімпійських іграх 2016 року (Ріо-де-Жанейро) приймали участь 250 боксерів чоловіків і лише

36 боксерів-жінок, майже в сім разів менше.

МОК в питанні розширення видів змагань з боксу для жінок зайняв принципову позицію – збільшення кількості жіночих змагань не може відбуватися за рахунок збільшення загальної кількості боксерських поєдинків на Іграх. Тобто, для того, щоб розширити змагання для жінок, потрібно зменшити їхню кількість для чоловіків.

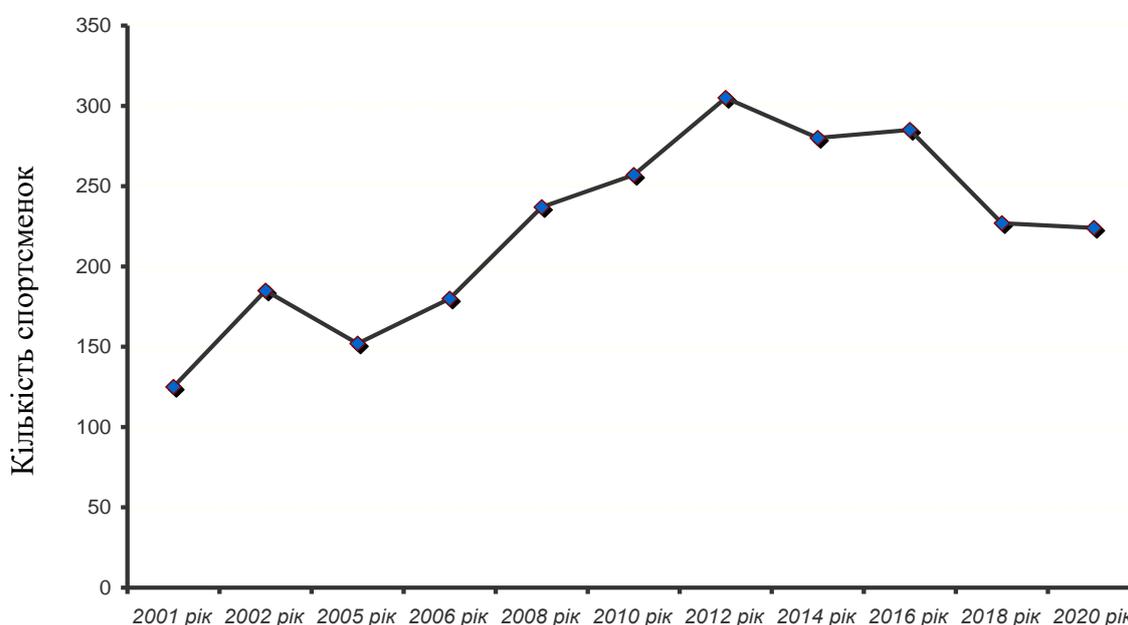

Рисунок 2. Кількість спортсменок, учасниць чемпіонатів світу з боксу з 2001 по 2020 роки

Наявність лише трьох вагових категорій для жінок фактично позбавляє шансу прийняти участь в Олімпійських іграх для тих спортсменок, які не можуть вкластися у вказані вагові рамки.

В таких регламентних умовах, жінки, які не вкладаються в «олімпійську вагу», можуть вдаватися до тактики значного збільшення (у випадку найлегших категорій) або суттєвій втрати ваги тіла (у випадку із середньою

категорією), що є неприродним явищем та може призвести до значних проблем у майбутній тренувальній і змагальній діяльності спортсменок (Jennings, 2015).

На Олімпійських іграх в Токіо у 2021 році, жінки змагалися вже в п'яти вагових категоріях, а на наступних Іграх в Парижі у 2024 році, кількість вагових категорій для жінок планується збільшити до шести (рис. 3).

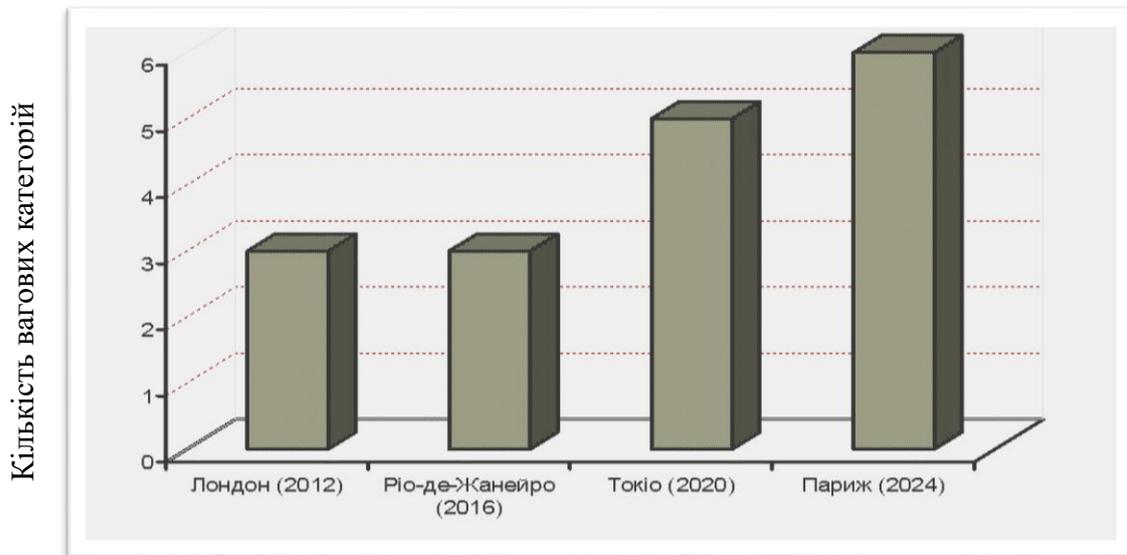

Рисунок 3. Кількість вагових категорій в жіночих змаганнях з боксу на Олімпійських іграх

Важливим також є й врахування особливостей змагальної діяльності жінок-боксерів у порівнянні із чоловіками. У боксерських поєдинках жінок, співвідношення активної фази бою до тактичних пауз є значно меншим у порівнянні із чоловіками (6,6:1), що свідчить про низьку інтенсивність бою [20].

Проведені С. Ф. Гасановою [5] дослідження особливостей ведення змагальної діяльності в жіночому боксі показали, що найчастіше спортсменки використовують прямі удари, які складають – 89,7 % від загальної кількості ударів. Бокові удари складають – 6,3 %, а удари знизу – тільки 4 %. Такий розподіл ударних дій, на думку автора, свідчить про те, що більшу частину поєдинку спортсменки проводять на дальній та середній дистанціях.

Найбільш важливим показником є коефіцієнт ефективності ударів (відношення кількості ударів, які досягли мети до загальної кількості виконаних ударів), даний показник

складав – 0,2, тобто тільки кожний п'ятий удар досягав мети. Це, як стверджує автор, було пов'язано із захисними діями суперниці і неточним виконанням ударів самою спортсменкою.

Дискусія

Становлення та розвиток багатьох жіночих видів спорту відбувалося в несприятливих соціально-історичних умовах.

Традиційне уявлення про роль і місце жінки в житті суспільства, яке формувалося протягом багатьох століть, перешкоджало жінкам приймати активну участь в громадсько-політичному житті суспільства, вільно обирати вид професійної діяльності, займатися спортом, отримувати бажану освіту тощо.

Тривалий час керівництво найвпливовіших міжнародних спортивних організацій чинило активний опір намаганням жінок займатися різними видами спорту та

бути частиною сучасного олімпійського руху. Особливо це стосувалося тих видів спорту, які традиційно вважалися чоловічими [11, 24, 25].

Жіночий бокс у цьому протистоянні займає особливе місце, адже саме бокс на думку багатьох фахівців і сьогодні представляє собою сферу виключних інтересів чоловік де жінкам не має місця.

Рішення МОК включити бокс в 2012 році в програму Олімпійських ігор, деякі відомі фахівці, вважають відвертою помилкою, а обраний шлях на подолання гендерних нерівностей в спорті за рахунок збільшення кількості жінок в тих видах спорту які історично вважалися чоловічими, хибним та необдуманим кроком [11].

Попри позитивні зміни, які відбулися останнім часом в системі міжнародного спортивного руху в напрямі подолання різних форм дискримінації, все ще можна побачити намагання певних сил обмежити можливість жінкам вільно займатися різними видами спорту та на рівних змагатися із чоловіками.

І це не дивно, адже в керівних міжнародних спортивних інституціях провідну роль продовжують відігравати чоловіки, які мають своє бачення «естетики» та «фемінності» жіночого спорту і намагаються нав'язати свою точку зору як єдину правильну.

Включення жіночого боксу в програму Олімпійських ігор можна вважати квінтесенцією успіху боротьби проти гендерної дискримінації в спорті. Однак ці досягнення жіночого боксу є сьогодні лише частковими, адже

кількість жінок-боксерів, що мають право приймати участь в Олімпійських іграх, майже в десять разів менша ніж в чоловічих змаганнях.

Нещодавно прийнято рішення збільшити кількість вагових категорій у жіночому боксі з трьох до п'яти на Олімпійських іграх 2020 року в м. Токіо. Спортсменки продовжують вести активну боротьбу за відстоювання гендерного рівноправ'я як на спортивних змаганнях так і у провладних структурах міжнародних спортивних організацій.

Сьогоднішній бурхливий розвиток жіночого боксу призвів до появи важливих проблем, пов'язаних із підготовкою спортсменок.

Жіночий бокс сьогодні стоїть перед важливою дилемою яким концептуальним шляхом рухатися у майбутнє. Вдатися до елементарного копіювання напрацювань теорії та методи підготовки боксерів в чоловічому спорті, чи побудувати відмінну від чоловіків багаторічну систему спортивної підготовки та змагальної діяльності, яка ґрунтується на глибоких знаннях медико-біологічних та соціально-психологічних особливостей жіночого організму.

Можливим вирішенням цієї проблеми також може бути й використання своєрідної гібридної моделі підготовки, яка включає в себе важливі напрацювання зроблені в чоловічому боксі із подальшою їх модернізацією та доповненням з урахуванням потреб жінок-боксерів.

Сьогодні можна спостерігати прагнення багатьох фахівців реалізувати на практиці перший

стратегічний напрям, адже він має сформовану систему знань з питань методики підготовки спортсменів і може швидко принести необхідні спортивні результати.

Такий «чоловічий» варіант розвитку спорту та підготовки жінок можливо й обумовлює виникнення та поширення тих проблем, які сьогодні можна спостерігати в жіночому спорті (гіперандрогенія, маскулінізація тощо).

Одним із важливих аргументів проти поширення жіночого спорту є турбота про здоров'я жінки та її подальше соціально-сімейне благополуччя. Такі заяви, які лунають як правило від чоловіків, мають переважно декларативний характер.

Сьогодні відчувається суттєвий дефіцит наукових досліджень з проблематики вивчення впливу занять жіночим боксом на здоров'я жінки.

В тих небагаточисельних працях, які переважно представлені в зарубіжних джерелах, не виявлено негативного впливу змагальної діяльності в боксі на організм жінки.

Більш того, вказується на те, що чоловічі змагання з боксу є набагато небезпечнішими для здоров'я спортсменів, адже сила нанесених ударів та їх точність є значно вищими. Ризик отримання важких ушкоджень та навіть летальних випадків в чоловічому боксі є набагато більшим.

Цілком можливо, що побудова власної системи знань щодо підготовки спортсменок, яка буде враховувати особливості жіночого організму, дозволить усунути існуючі проблеми та

протириччя і забезпечить умови для справжнього розкриття самобутньої жіночої сутності в сучасних реаліях спорту.

Висновки

1. Становлення жіночого спорту наприкінці XIX – початку XX століття відбувалось в умовах спротиву з боку громадських та міжнародних спортивних організацій, які керувалися існуючими стереотипами щодо місця і ролі жінки в житті суспільства та сім'ї. Найбільш принциповий спротив чинився проти участі жінок в тих видах спорту, які традиційно вважались чоловічими (бокс, боротьба та ін.).

2. Інтенсивному розвитку жіночого боксу наприкінці 90-х років XX ст. сприяло тривале відстоювання жінками своїх прав займатися улюбленим видом спорту, а також визнання жіночого боксу провідними міжнародними спортивними організаціями (МОК, AIBA та ін.).

З 2001 по 2020 роки кількість країн-учасниць чемпіонату світу з боксу серед жінок збільшилася більше ніж удвічі (з 30 до 70), а кількість спортсменок майже втричі – з 125 до 305. Кількість вагових категорій для жінок в програмі Олімпійських ігор з 2012 по 2024 рік повинна збільшитись удвічі (з трьох до шести).

3. Інтенсивний розвиток жіночого боксу призвів до появи багатьох актуальних проблем підготовки спортсменок. Через тривалу заборону жіночого боксу дослідження в цьому напрямі фактично не проводилися. Вся система наукових знань та

практичних розробок, щодо багаторічної підготовки боксерів, була створена виключно на базі чоловічого боксу.

4. Детальне вивчення структури змагальної діяльності, компонентів її забезпечення та реалізації у жінок-боксерів різних вагових категорій, які приймають участь в аматорських та професійних змаганнях, на наш погляд, може стати

важливою ланкою підвищення ефективності їх змагальної діяльності та суттєвим кроком в розвитку жіночого боксу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із систематизацією ключових етапів та обґрунтуванням концептуальної моделі розвитку жіночого боксу в сучасних умовах міжнародного спортивного руху.

Література:

1. Бубка СН. Роль президентів Міжнародного олімпійського комітету в розвитку жіночого спорту і участі жінок-спортсменок в Олімпійських іграх. *Спортивна медицина*. 2012;2:3-13.
2. Бубка СН. Олімпійський спорт: древньогрецьке насліддя і сучасний стан [дисертація]. Київ. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України; 2013. 489.
3. Высочина НЛ. Психологічне забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті. М.: Спорт; 2021. 304.
4. Гасанова СФ. Жіночий бокс. Методичні рекомендації. Київ. КНУБА; 2014. 26.
5. Гасанова С. Особливості змагальної діяльності висококваліфікованих жінок-боксерів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2015;3:25-28.
6. Грец ІА. Рекордні спортивні досягнення жінок в аспекті статевих диморфізмів [автореферат]. Санкт-Петербург. Нац. гос. ун-т фіз. культ., спорту і здоров'я ім. П.Ф. Лесгафта; 2012. 51.
7. Дьоміна АА. Соціоісторичні умови розвитку жіночого спорту в країнах північної Африки та Близького Сходу [дисертація]. Київ. НУФВСУ; 2018. 207.

References:

1. Bubka SN. The role of the presidents of the International Olympic Committee in the development of women's sports and the participation of female athletes in the Olympic Games. *Sports medicine*. 2012; 2:3-13. Russian.
2. Bubka SN. Olympic Sports: Ancient Greek Heritage and Current State [dissertation]. Kiev. National university for physical education and sports of Ukraine; 2013.489. Russian.
3. Vysochina NL. Psychological support of training athletes in Olympic sports: monograph. M.: Sport; 2021. 304. Russian
4. Hasanova SF. Female boxing. Guidelines. Kyiv. KNUBA; 2014. 26. Ukrainian.
5. Hasanova S. Features of the competitive activity of highly qualified female boxers. *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ya*. 2015;3:25-28. Ukrainian.
6. Gretz IA. Record sports achievements of women in the aspect of sexual dimorphism [abstract]. St. Petersburg. Nat. state un-t physical cult., sports and health them. P.F. Lesgaft; 2012. 51. Russian.
7. Demina AA. Sociohistorical conditions for the development of women's sports in North Africa and the Middle East [dissertation]. Kiev. NUPESU; 2018. 207. Ukrainian.

8. Истягина-Елисеева ЕА. Женская эмансипация как фактор развития международного физкультурно-спортивного движения 1860-1920 гг. *Теория и практика физической культуры*. 2000;6:9–12.
9. Лисицын ВВ. Особенности подготовки женщин-боксеров в спорте высших достижений. М.: Издательство «Перо»; 2014. 122.
10. Мягкова СН. Женский спорт в период становления современного международного олимпийского движения. *Теория и практика физ. культуры*. 2001;7:24.
11. Платонов ВН. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]. Киев: Олимпийская лит.; 2015. Т.2. 770.
12. Похоленчук ЮТ. Оптимизация тренировочного процесса спортсменок с целью повышения спортивного мастерства и сохранения здоровья [диссертация]. Київ: КДПІ ім. М.П. Драгоманова; 1993. 333.
13. Радзиевский АР. Женщина в современном спорте высших достижений. *Теория и практика физической культуры*. 2004;10:58-63.
14. Соболева Т, Соболев Д. Штрихи к психологическому портрету спортсменок. *Наука в олимпийском спорте. Женщина и спорт*. 2000; 3:33–9.
15. Соха Т. Женский спорт (новые знания новые методы тренировки). М.: Теория и практика физ. культуры; 2002. 203.
16. Тараканов БИ. Специфика подготовки спортсменок в женских видах борьбы в аспекте представлений о половом диморфизме. *Спорт и здоровье*. 2003;2:98–9.
17. Шахлина ЛЯ-Г. Медико-биологические основы спортивной тренировки женщин. Киев: Наукова думка; 2001. 327.
8. Istyagina-Eliseeva EA. Female emancipation as a factor in the development of the international physical culture and sports movement in 1860-1920. *Theory and practice of physical culture*. 2000;6:9-12. Russian.
9. Lisitsyn VV. Features of training of female boxers in elite sports. M.: Publishing house "Pero"; 2014.122. Russian.
10. Myagkova SN. Female sports during the formation of the modern international Olympic movement. *Theory and practice of physical culture*. 2001;7:24. Russian.
11. Platonov VN. The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications: a textbook [for trainers]. Kiev: Olympic lit.; 2015. Vol.2. 770. Russian.
12. Poholenchuk YT. Optimization of the training process of female athletes in order to improve sportsmanship and maintain health [dissertation]. Kiev: КДПІ named after M.P. Dragomanova; 1993.333. Russian.
13. Radzievskiy AR. A woman in modern sports of the highest achievements. *Theory and practice of physical culture*. 2004;10:58-63. Russian.
14. Soboleva T, Sobolev D. Strokes to the psychological portrait of athletes. *Science in Olympic sports. Woman and sports*. 2000;3:33-9. Russian.
15. Sokha T. Female sports (new knowledge, new methods of training). M.: Theory and practice of physical. culture; 2002.203. Russian.
16. Tarakanov BI. Specificity of training female athletes in female wrestling in the aspect of ideas about sexual dimorphism. *Sports and health*. 2003;2:98-9. Russian.
17. Shakhlina LA-G. Medical and biological foundations of female sports training. Kiev: Naukova Dumka; 2001.327. Russian.

18. Browerman IK, Vogel SR, Browennan DM, Clarkson FE, Rosenkranz PS. Sex-role stereotypes: A current appraisal. *J. of Social.* 1972;28:59-78.
19. Coubertin P. *Memorias Olympicas.* Lausanne: Comite Olimpico Internftional; 1979. 142.
20. Davis F, Wittekind AL. Amateur Boxing: Activity Profile of Winners and Losers. *International journal of sports physiology and performance.* 2013;8(1):84-91.
21. Jennings G, Cabrera Velazquez B, Channon A, Matthews CR. Gender inequality in Olympic boxing: Exploring structuration through online resistance against weight category restrictions. In: Channon A, Matthews CR. *Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World.* Hampshire: Palgrave Macmillan. 2015:89-104.
22. Kim YJ, Kwon SY, Lee JW, Channon A, Matthews CR. Resisting the hegemonic gender order? The accounts of female boxers in South Korea. *Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World.* Hampshire: Palgrave Macmilla. 2015:204-218.
23. Linder K. Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? *Feminist Media Studies.* 2012;12(3):464-467.
24. Mennesson C. 'Hard' women and 'soft' women: The social construction of identities among female boxers. *International Review for the Sociology of Sport.* 2000;35(1):21-33.
25. Tjonndal A. The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. *Qualitative Sociology Review.* 2016;12(3):84-99.
26. Vysochina N. Psychological support in longterm preparation of athletes. *Sporto mokslas.* 2016;4(86):2-9.
18. Browerman IK, Vogel SR, Browennan DM, Clarkson FE, Rosenkranz PS. Sex-role stereotypes: A current appraisal. *J. of Social.* 1972;28:59-78.
19. Coubertin P. *Memorias Olympicas.* Lausanne: Comite Olimpico Internftional; 1979. 142.
20. Davis F, Wittekind AL. Amateur Boxing: Activity Profile of Winners and Losers. *International journal of sports physiology and performance.* 2013;8(1):84-91.
21. Jennings G, Cabrera Velazquez B, Channon A, Matthews CR. Gender inequality in Olympic boxing: Exploring structuration through online resistance against weight category restrictions. In: Channon A, Matthews CR. *Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World.* Hampshire: Palgrave Macmillan. 2015:89-104.
22. Kim YJ, Kwon SY, Lee JW, Channon A, Matthews CR. Resisting the hegemonic gender order? The accounts of female boxers in South Korea. *Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World.* Hampshire: Palgrave Macmilla. 2015:204-218.
23. Linder K. Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? *Feminist Media Studies.* 2012;12(3):464-467.
24. Mennesson C. 'Hard' women and 'soft' women: The social construction of identities among female boxers. *International Review for the Sociology of Sport.* 2000;35(1):21-33.
25. Tjonndal A. The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. *Qualitative Sociology Review.* 2016;12(3):84-99.
26. Vysochina N. Psychological support in longterm preparation of athletes. *Sporto mokslas.* 2016;4(86):2-9.

27. Woodward K. Legacies of 2012: putting women's boxing into discourse. *Contemporary Social Science*. 2014;9:242-252.
27. Woodward K. Legacies of 2012: putting women's boxing into discourse. *Contemporary Social Science*. 2014;9:242-252.

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про авторів:

Молочко Анастасія Сергіївна

аспірантка кафедри історії і теорії олімпійського спорту,

Національний університет фізичного виховання і спорту України,

начальник команди штатної національної збірної команди України з боксу, Міністерство молоді та спорту України,

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-6990-7001

e-mail: astmolocho@ukr.net

Височіна Надія Леонідівна

доктор наук з фізичного виховання та спорту, старший дослідник,

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського,

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-6098-9699

E-mail: nadiiavysochina@gmail.com

Отримано: 17.08.2021

Прийнято: 06.09.2021

Опубліковано: 28.10.2021

Молочко Анастасія, Височіна Надія. Історичні передумови становлення та місце жіночого боксу в сучасній системі міжнародного спортивного руху. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2021;2(6):143-159. DOI:10.28925/2664-2069.2021.213